ОТЗЫВ
на диссертационную работу
Курпебаевой Газизы Кабыловны
«Арабский кризис в контексте регионализации в мировой политике (на примере Египта, Ливии и Сирии)»,
представленную на соискание степени
доктора философии (PhD)
по специальности 6D020200 – «Международные отношения»

Актуальность диссертационного исследования.

Курпебаевой Г.К выполнено диссертационное исследование на актуальную тему, посвященной изучению народных выступлений, известных под названием «Арабская весна», имевшее место в регионе Ближнего Востока и Северной Африки в 2010 –2011 гг. Актуальность данного диссертационного исследования обусловлена целым рядом важных обстоятельств: необходимость комплексного анализа причин, содержания и последствий массовых протестных движений, приведших к свержению правящих режимов в Ливии, Тунисе и Египте и значительно дестабилизировали ситуацию в регионе Ближнего Востока и Северной Африки, а также потребностью в определении оптимальных путей обхода негативного влияния арабских революций на состояние региональной и глобальной безопасности.

Особую значимость обозначенной в диссертации проблеме придает внезапный рост политического и религиозного экстремизма, оживление международного терроризма, в результате ослабления или падения правящих режимов в регионе до указанных событий. Более того, в последнее время заметно усиление влияния так называемого исламского фактора на политические процессы на Ближнем Востоке и на мировом уровне в общем.

Научная новизна исследования, полученных результатов и выводов.

Диссертации присуща научная новизна, которая заключается, во-первых, в многофакторном анализе внутренних и внешних причин революционных событий в отдельных арабских странах и их результатах; во-вторых, в выявлении условий для появления и характера революционных всплесков в упомянутых странах; в-третьих, в выявлении предпосылок дальнейшего изменения расстановки сил в регионе и прогнозе дальнейшего развития событий.

В процессе данного диссертационного исследования диссертанту удалось получить важные результаты. В частности, диссертант обоснованно утверждает, что «Арабская весна», имевшее место в государствах Ближнего Востока и Северной Африки, есть совокупность протестных выступлений, вызванная целым рядом накопившихся внутренних противоречий, уникальных для каждой страны региона, и внешним влиянием. В результате «Арабская весна» привела к свержению и/или перестановке сил в правящей аристократии региона, а в некоторых странах привело к полномасштабным революциям и гражданским войнам.

Также есть солидарность с мнением автора диссертации, что основные причины революций в Египте, Ливии и Сирии, кроются в накопившихся социально-экономических и политических антагонизмах, наряду с неудовлетворенностью своим положением большей части населения. На фоне пропаганды западного образа жизни посредством спутникового телевидения и других средств массовой информации у людей произошел излом ценностей. Дополнительным фактором нарастания недовольства для всех трех стран стали несменяемость правящих режимов, непотизм, трайбализм, фальсификации выборов, коррупция и прочее.

Диссертантом дана объективная оценка степени воздействия «Арабской весны» на состояние региональной безопасности на Ближнем Востоке. Обоснованно сделаны выводы о крайне негативном влиянии «Арабской весны» на ситуацию в регионе. На фоне спада экономик в данных странах, усилилась борьба за региональное лидерство. Волнения и анархия служат благодатной почвой для роста преступной и террористической активности, незаконной торговли, в том числе оружием и наркотиками, а исламизация и радикализация региона существенно угрожают международной безопасности на региональном и глобальном уровнях.

Обоснованность и достоверность научных положений и выводов диссертации.

Обоснованность научных положений и выводов диссертации определяется точечным применением методологического инструментария политической науки, в основу которого был заложен системный подход к анализу сложного и противоречивого взаимодействия экономических, социальных и политических процессов.

Достоверность положений диссертации основана на широкой информационной базе, которую составляют официальные документы и законы иностранных государств; резолюции и официальные документы международных и региональных организаций; региональные документы указанных стран; выступления, заявления, интервью политических деятелей; материалы российских и зарубежных государственных новостных агентств; научные статьи и монографии по тематике исследования.

Результаты исследования изложены в 11 публикациях автора, 5 из которых опубликованы в научных изданиях, рекомендованных ККСОН МОН РК, 1 статья в международном рецензируемом журнале в базе данных Scopus, 5 в международных научно-практических конференциях.

Структура работы построена логично и позволяет понять и решить поставленные исследовательские задачи. Диссертация состоит из введения, трех глав, заключения и списка использованной литературы. В Введении обоснована актуальность темы диссертационного исследования, определены его цель и задачи, предмет и объект исследования, теоретико-методологическая основа исследования, научная новизна и практическая значимость.

В первой главе диссертации анализируются теоретико-методологические основы исследования концепции «Арабской весны» с точки

зрения революционной волны и региональной трансформации современных международных отношений.

Вторая глава посвящена раскрытию причин, условий и факторов революционных событий, особенностей внутреннего и внешнеполитического курса изучаемых стран, выделению основных проблемных моментов, породивших внутренние противоречия и приведших впоследствии к «Арабской весне».

Третья глава посвящена исследованию последствий «арабской весны» в Египте, Ливии и Сирии в контексте региональной и глобальной безопасности и предложены пути повышения роли Республики Казахстан в разрешении Сирийского кризиса и противодействии исламизму в контексте «арабской весны».

В заключении автор подводит итоги исследования и делает выводы обобщающего характера.

Заключение о соответствии диссертации требованиям, установленным Положением о присуждении ученых степеней.

Исходя из вышеизложенного, следует заключить, что диссертационная работа Курпебаевой Г.К. на тему «Арабский кризис в контексте регионализации в мировой политике (на примере Египта, Ливии и Сирии)», представленная на соискание ученой степени доктора PhD по специальности 6D020200 – «Международные отношения» является завершенным научным исследованием, выполненным на должном уровне и отвечающим всем требованиям, предъявляемым к подобного рода научно-квалификационным работам и может быть рекомендована к публичной защите.

Научный (зарубежный) консультант
доктор PhD, профессор
Университет Ханкук,
Южная Корея
Тел.: 821091303909
rovshanibrahimov@gmail.com

Ибрагимов Ровшан

6D020200 – «Халықаралық қатынастар» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Курпебаева Газиза Кабыловнаның «Әлемдік саясаттағы араб дағдарысы аймақтық контекст тұрғысында (Египет, Ливия және Сирия елдерінің мысалында)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ПІКІР

Зерттеу жұмысының өзектілігі.

Г.К. Курпебаеваның диссертациялық жұмысы 2010-2011 жылдары Таяу Шығыс және Солтүстік Африка аймағында орын алған «араб көктемі» деп аталған халық толқуларын зерттеуге арналған өзекті тақырыпқа орындалды. Диссертациялық зерттеудің өзектілігі бірқатар маңызды жағдайларға байланысты: Ливия, Тунис және Египеттегі билеуші режимдердің құлдырауына әкеліп соқтырған және Таяу Шығыс пен Солтүстік Африка аймағындағы жағдайды едәуір тұрақсыздандырған жаппай наразылық қозғалыстарының себептерін, мазмұны мен салдарын жан-жақты талдау қажеттілігі, сондай-ақ араб төңкерістерінің аймақтық және жаһандық қауіпсіздікке теріс әсерін айналып өтудің оңтайлы жолдарын анықтау қажеттілігі.

Саяси және діни экстремизмнің кенеттен өсуі, аймақтағы билеуші режимдердің әлсіреуі немесе құлдырауы нәтижесінде халықаралық терроризмнің жандануы диссертацияда қарастырылған мәселеге ерекше мән береді. Сонымен қатар, соңғы уақытта Таяу Шығыстағы және жалпы әлемдік деңгейдегі саяси үдерістерге ислам факторының әсерінің күшеюі байқалуда.

Зерттеу жұмысының ғылыми жаңалығы, алынған нәтижелер мен қорытындылар.

Диссертациялық жұмыстың ғылыми жаңалығын төмендегідей топшалауға болады: біріншіден, жекелеген араб елдеріндегі революциялық оқиғалардың ішкі және сыртқы себептері мен олардың нәтижелерін жан-жақты талдау; екіншіден, аталған елдердегі революциялық толқулардың пайда болу алғышарттарын анықтау; үшіншіден, аймақтағы күштердің тепе-теңдігін одан әрі өзгеру алғышарттарын анықтау және оқиғалардың дамуына болжау жасау.

Осы диссертациялық зерттеу барысында ізденуші маңызды нәтижелерге қол жеткізді. Атап айтқанда, диссертант 2011-2012 жылдары Таяу Шығыс және Солтүстік Африка мемлекеттерінде орын алған «Араб көктемі» сыртқы ықпалдан және бірқатар жинақталған ішкі қарама-қайшылықтардан туындаған наразылықтар жиынтығы деп негізді түрде айтады. «Араб көктемі» аймақтың билеуші ақсүйектер күштерінің құлдырауына және қайта құрылуына әкелсе, ал кейбір елдерде толық ауқымды төңкерістер мен азаматтық соғыстарға әкелді.

Египеттегі, Ливиядағы және Сириядағы төңкерістердің негізгі себептері халықтың көпшілігінің тұрмыстық жағдайына қанағаттанбауымен қатар,

жинақталған әлеуметтік-экономикалық және саяси антагонизмде жатыр деген диссертанттың пікірімен келісуге болады. Спутниктік теледидар және басқа да бұқаралық ақпарат құралдары арқылы батыстық өмір салтын насихаттау аясында адамдар құндылықтардың бұзылуына ұшырады. Сонымен қатар, қарастырылып отырған елдерде наразылықтың өсуіне билеуші режимдердің өзгермеуі, непотизм, трайбализм, сайлаудың бұрмалануы, сыбайлас жемқорлық және т.б. әсер етті.

Ізденуші «Араб көктемінің» Таяу Шығыстағы аймақтық қауіпсіздік жағдайына әсер ету деңгейіне баға бере отырып, «Араб көктемінің» аймақтағы жағдайға өте жағымсыз әсері туралы қорытындыларды негіздеген. Аталған елдердегі экономиканың құлдырау аясында аймақтық көшбасшылық үшін күрес күшейе түсті. Толқулар мен анархия қылмыстық және террористік белсенділіктің, заңсыз сауданың, оның ішінде қару-жарақ пен есірткінің өсуіне құнарлы негіз болады, ал аймақтың исламдануы мен радикалдануы аймақтық және жаһандық деңгейдегі халықаралық қауіпсіздікке айтарлықтай қауіп төндіреді.

Диссертация тұжырымдамаларының, қорытындыларының негізділігі мен шынайылығы.

Диссертация тұжырымдамаларының, қорытындыларының негізділігі экономикалық, әлеуметтік және саяси үдерістердің күрделі және қарама-қайшылықты өзара әрекеттесуін талдауға жүйелі көзқарасқа негізделген саяси ғылымның әдіснамалық құралдарын нақты қолданумен анықталады.

Диссертация тұжырымдамаларының шынайылығы шет мемлекеттердің ресми құжаттары мен заңдарынан тұратын кең ақпараттық деректерге негізделген: халықаралық және аймақтық ұйымдардың қаулылары мен ресми құжаттары, осы елдердің аймақтық құжаттары, саяси қайраткерлердің сөйлеген сөздері, мәлімдемелері, сұхбаттары, ресейлік және шетелдік мемлекеттік ақпараттық агенттіктердің материалдары, зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми мақалалар мен монографиялар.

Зерттеу жұмысының нәтижелері автордың 11 басылымында ұсынылған, оның 5-уі ҚР БҒМ БҒСБК ұсынған журналдарда, 1 мақала Scopus мәліметтер базасына кіретін халықаралық журналда, 5 мақала халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда жарияланған.

Жұмыстың құрылымы қойылған зерттеу міндеттерін түсінуге және шешуге мүмкіндік береді. Диссертация кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан және қолданылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Кіріспеде диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігі негізделіп, оның мақсаты мен міндеттері, зерттеу пәні мен нысаны, зерттеудің теориялық және әдіснамалық негіздері, ғылыми жаңалығы мен тәжірибелік маңыздылығы анықталған.

Диссертацияның бірінші тарауында қазіргі халықаралық қатынастардағы араб дағдарысын аймақтандыру концепциясы тұрғысынан зерттеудің теориялық және әдіснамалық негіздері талданады.

Екінші тарау революциялық оқиғалардың себептері, шарттары мен факторлары, зерттелетін елдердің ішкі және сыртқы саяси бағытының ерекшеліктері, ішкі қарама-қайшылықтарды тудырған және кейіннен «араб көктеміне» әкелген негізгі проблемалық мәселелерге арналған.

Үшінші тарауда Египеттегі, Ливиядағы және Сириядағы «Араб көктемінің» аймақтық және жаһандық мәселелері және Қазақстан Республикасының Сирия дағдарысын шешудегі рөлі қарастырылып, исламизмге қарсы іс-қимылдарды арттыру жолдары ұсынылған. Қорытынды бөлімінде диссертант зерттеу нәтижелері мен қорытындылар келтіреді.

Диссертация мазмұнының Ғылыми дәреже беру ережелерінің талаптарына сәйкестігі.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде диссертациялық жұмыс аяқталған ғылыми зерттеу жұмысы болып табылады және «Ғылыми дәрежелер беру Ережесі» талаптарына сәйкес келеді. Курпебаева Газиза Кабыловнаның «Әлемдік саясаттағы араб дағдарысы аймақтық контекст тұрғысында (Египет, Ливия және Сирия елдерінің мысалында)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы «6D020200 - Халықаралық қатынастар» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынылады.

Шетелдік ғылыми кеңесші:
PhD докторы,
Ханкук Университетінің профессоры
(Оңтүстік Корея) Ибрагимов Ровшан
/қолы қойылған/

Тел.: 821091303909
rovshanibrahimov@gmail.com

Настоящий документ переведен с русского язык на казахский язык переводчиком гражданкой Малкаровой Бибигуль Аскаровной, 17.12.1980 года рождения, ИИН 801217401163, я перевела вышеуказанный документ с русского язык на казахскийязык, и что перевод является точным, насколько мне известно, и главным образом, соответствует содержанию оригинала документа

Малкарова Бибигуль Аскаровна

Нотариус не удостоверяет фактов изложенных в документе, а лишь свидетельствует подлинность подписи переводчика.

Республика Казахстан, город Алматы.
Двенадцатое февраля две тысячи двадцать первого года

Я, Капарова Назгуль Казыбековна, нотариус города Алматы, действующий на основании государственной лицензии № 12010279 от 05.09.2012 года, выданной Комитетом регистрационной службы и оказанию правовой помощи Министерства Юстиции Республики Казахстан, свидетельствую подлинность подписи, сделанной переводчиком гр. Малкаровой Бибигуль Аскаровной.

Личность, подписавшего документ установлена, дееспособность и полномочия проверены.

Зарегистрировано в реестре за № 230
Взыскано: 3208 тенге

Нотариус ________________

Нөмірленген және баулықталған ___ парақ
Пронумеровано и прошнуровано ___ страниц
Нотариус